

УДК 336.61

Наталія КОНСТАНТЮК

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Досліджено фінансування вищої освіти країн, котрі визнано найкращими у світі згідно з рейтингом національних систем вищої освіти. Виявлено пряму залежність між ресурсним забезпеченням вищих навчальних закладів країни, її місцем у рейтингу та розмірами ВВП. Обґрунтовано доцільність інвестицій у вищу освіту, відображено рівень прибутковості при здобутті особою університетського ступеня в розрізі окремих країн. Виділено найважливіші проблеми вітчизняної вищої освіти, котрі мають прямий вплив на фінансування університетів, а в результаті й на конкурентоспроможність національної системи вищої освіти, а також запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: вища освіта, фінансове забезпечення, фінансова автономія, університет.

Наталья КОНСТАНТЮК

Проблемы реформирования финансового обеспечения высшего образования в Украине

Исследовано финансовое обеспечение высшего образования стран, признанных лучшими в мире согласно рейтингу национальных систем высшего образования. Выявлена прямая зависимость между ресурсным обеспечением высших учебных заведений страны, ее местом в рейтинге и размерами ВВП. Обоснована целесообразность инвестиций в высшее образование, отражены уровни прибыльности при получении лицом университетской степени в разрезе отдельных стран. Выделены важнейшие проблемы отечественного образования, которые оказывают прямое влияние на финансирование университетов, а в результате и на конкурентоспособность национальной системы высшего образования, а также предложены возможные пути их решения.

Ключевые слова: высшее образование, финансовое обеспечение, финансовая автономия, университет.

Natalija KONSTANTJUK

Problems of reforming of the financial support of higher education in Ukraine

Introduction. *Sufficient funding has direct impact on competitiveness and quality of higher education. According to the ranking of national higher education systems the first countries in the ranking of national systems of higher education are those, which are in the first adequately resourced.*

Purpose is to prove the expediency of funding and investment in higher education, because higher education always brings economic and social benefits for the country and person. Also it is important to highlight the main problems of the national higher education, which have a direct impact on university funding and competitiveness of national higher education system and find possible solutions for national universities funding.

Results. This paper was discovered direct relationship between resources of higher education institutions of the country, its place in the ranking of national systems of higher education and size of GDP. Expediency of investment in higher education was proved. The investments in education are justified for both the country and the individual, and the rates of profit are different for different countries. There are possible solutions for improvement of Ukrainian universities funding were suggested.

Conclusion. Higher educational institutions of Ukraine feel the lack of financial resources and it results in looking for alternative ways and resources for funding higher education in Ukraine, which can not be provided without financial independence. If the government today is not able to provide financial funding of higher educational institutions, it should make it possible at least to earn money themselves and to make expenditures on their own.

The investment in education, investigations and innovations generate the capital, which is based on knowledge, which contributes to the efficiency and rivalry of nations. That is why the government of Ukraine must take into account these facts while forming the government financial policy for its economic growth, to promote the development of education, which results in scientific investigations, innovations and welfare of the state.

Keywords: higher education, financial support, financial autonomy, university.

JEL Classification: I 220.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення університетів має прямий вплив на конкурентоспроможність і якість вищої освіти. Відповідно до рейтингу національних систем вищої освіти, лідируючі позиції займають саме ті країни, котрі за ресурсним забезпеченням своїх освітніх систем також серед лідерів. Переважна більшість цих країн приділяють значну увагу належному фінансуванню вищої освіти та розглядають його як інвестиції для стратегічного розвитку своєї держави. Однак в Україні простежується негативна динаміка у фінансуванні вітчизняних університетів, що в результаті призводить до занепаду національної системи вищої освіти та має негативні наслідки для економіки країни. Важливість вищої освіти в

Україні в сучасній економіці є недооціненою. Адже вища освіта виробляє нові знання, які стають основним джерелом багатства та добробуту нації. Вона відіграє найважливішу роль як джерело інтелектуального капіталу та інноваційного потенціалу нації. Технології і знання сьогодні є ключовими факторами виробництва. Отже, система вищої освіти є дуже важливою для майбутнього економічного розвитку України, але для її розвитку необхідні достатні фінансові ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем фінансового забезпечення вищих навчальних закладів знайшли відображення у публікаціях Т. Боголіб, І. Вахович, Ю. Волинчук, А. Даниленко, А. Колота, Р. Крамченко, А. Кри-

соватого, В. Куценко, З. Лободіної, Е. Лібанової, Т. Оболенської, О. Петренка, С. Юрія, Л. Яременко та ін. Однак існує необхідність постійного розвитку наукових поглядів щодо вирішення проблем фінансового забезпечення розвитку вищої освіти і науки, їх орієнтації на глобальні тенденції розвитку економічних систем та суспільства.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності належного фінансування та інвестицій у сферу вищої освіти, виявлення основних проблем вітчизняної вищої освіти, що мають безпосередній вплив на фінансування вищих навчальних закладів та конкурентоспроможність національної системи вищої освіти, обґрунтування можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідною світовою мережею дослідницьких університетів Юніверсітас 21 було оприлюднено черговий щорічний рейтинг національних систем вищої освіти, у рамках якого оцінено їх загальний стан, сильні та слабкі сторони, конкурентні переваги й недоліки. Юніверсітас 21 – це унікальна міжнародна платформа для рейтингування країн за рівнем розвитку вищої школи, ініціатором створення і розробником якої став Інститут прикладних економічних і соціальних досліджень при Мельбурнському університеті.

Лідуючі позиції у рейтингу Юніверсітас 21 у 2014 р. зайняли США, Швеція, Канада, Данія, Фінляндія серед 50 досліджуваних країн. Україна посіла 42 місце.

Міжнародному порівнянню підлягали 24 різноманітних вихідних показники, згруповані у чотири групи:

1) ресурсне забезпечення вищих навчальних закладів країни, охоплює показники загальних та державних витрат на вищу освіту, витрат ВНЗ на дослідження і розробки;

2) середовище вищої освіти, містить у собі комплексну оцінку середовища в частині державної політики і регулювання у сфері вищої освіти;

3) інтегрованість вищих навчальних закладів у мережу суспільних зв'язків, у тому числі міжнародний освітньо-науковий простір;

4) результативність і впливовість вищих навчальних закладів.

Показовою виявилася закономірність, що країни, які очолюють першу п'ятірку у рейтингу, перебувають у першій п'ятірці з ресурсного забезпечення своїх освітніх систем.

Ресурсне забезпечення систем вищої освіти згідно з цим рейтингом охоплює наступні складові: витрати уряду на вищу освіту у відсотках до ВВП; загальні витрати на вищу освіту у відсотках до ВВП; щорічні витрати на навчання одного студента у ВНЗ; витрати вишу на наукові дослідження у відсотках до ВВП і на наукові дослідження на 1 людину.

Ресурсне забезпечення, яке переважно включає фінансове забезпечення, має прямий вплив на розвиток, якість та конкурентоспроможність вищої освіти. Здійснимо порівняння витрат на освіту в розрізі країн, котрі входять до десяти кращих національних систем вищої освіти (табл. 1). Результати аналізу фінансування вищої освіти в Україні є дещо суперечливими: якщо брати за основу відносні показники (частину витрат на вищу освіту у відсотках до ВВП), то дані України відповідають розвиненим країнам, а якщо взяти до уваги абсолютні показники, то наша держава на фінансування освіти виділяє значно менше коштів, порівняно з іншими країнами.

Якщо брати до уваги витрати на освіту на 10000 населення, то ситуація є вкрай незадовільною. Україна витрачає на освіту загалом 2862 тис. дол. США та 410 тис. дол. на вищу освіту. Для порівняння, в

Таблиця 1

Витрати на освіту в абсолютних показниках, 2013 р.*

Позиція у рейтингу національних систем вищої освіти	Країна	Витрати на освіту у % до ВВП		Витрати на освіту в абсолютних показниках, млрд. дол.		Витрати на освіту в абсолютних показниках на 10 тис. населення, тис. дол.	
		Вся освіта	Вища освіта	Вся освіта	Вища освіта	Вся освіта	Вища освіта
1	США	7,3	2,6	1094,3	389,8	34867	12420
2	Швеція	6,7	1,8	36,1	9,7	39665	10655
3	Канада	6,1	2,5	110,0	43,4	32058	12662
4	Данія	7,9	1,9	26,2	6,3	47317	11383
5	Фінляндія	6,4	1,9	16,8	5,0	31978	9500
6	Швейцарія	5,5	1,4	38,3	9,7	48382	12310
7	Нідерланди	6,2	1,7	55,4	15,2	33206	9097
8	Великобританія	6,0	1,3	145,7	31,6	23116	5012
9	Австралія	6,0	1,6	90,9	24,2	41289	11010
10	Сінгапур	3,1	1,1	8,4	3,0	15560	5557
....							
42	Україна	8,1	1,2	13,0	1,9	2862	410

* Складено на основі [10,12].

15–20 разів більше витрачають на освіту в розрахунку на 10000 населення Данія, Австралія, Канада, Швеція, США.

Для дослідження масштабів сектору вищої освіти в кожній країні порівнюють видатки з розрахунку на одного студента. Розглянемо вартість навчання одного студента у країнах,

які належать до першої десятки рейтингу національних систем вищої освіти (рис. 1).

Так, в 2013 р. рівень видатків на підготовку одного студента в Україні був у 10 разів менший за середні показники країн ОЕСР і майже у 20 разів менший від показника країни-лідера – США. Рівень видатків,

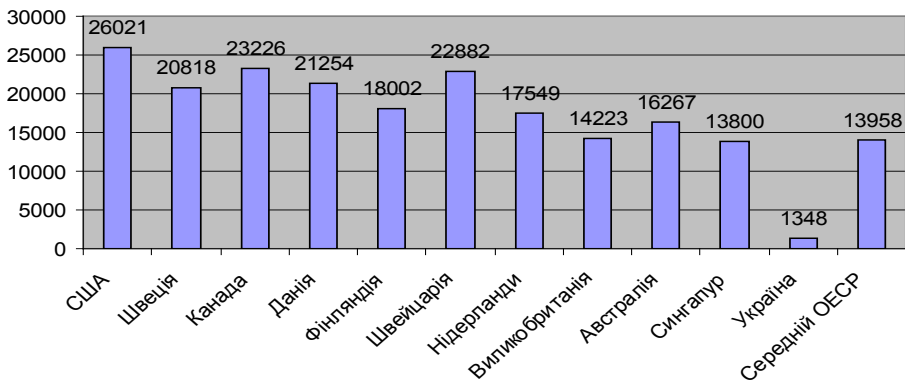

Рис. 1. Витрати на навчання одного студента, 2013 р., у дол. США*

* Складено на основі [10]

значною мірою, визначається заробітною платою викладачів, співвідношенням кількості студентів на одного викладача, загальною кількістю осіб, що навчаються, та структурою освітньої системи в цілому. Не менш суттєвою складовою видатків на вищу освіту є витрати на наукові розробки та дослідження, які в західних країнах становлять, в середньому, четверту частину всіх витрат. Натомість, в Україні цей показник є вкрай незначним, і в 2013 р. фінансування науки у ВНЗ становило 0,6% усіх витрат на вищу освіту. Очевидно, що за таких умов українські вищі навчальні заклади нездатні фінансувати якісні наукові дослідження, які були б цікаві сучасній світовій науці та сприяли підвищенню якості освіти.

При оцінці фінансового забезпечення вищої освіти досить важливим є те, які

суб'єкти інвестують у вищу освіту: держава, населення чи суб'єкти господарювання. На рис. 2 зображено структуру витрат на вищу освіту в окремих країнах.

Витрати українських домогосподарств за сплату послуг у сфері освіти становлять значну частку у структурі витрат на вищу освіту. В цілому ж недержавне фінансування освіти в Україні майже повністю відповідає витратам домогосподарств – частка витрат юридичних осіб є мізерною – 2%, тоді як в інших країнах юридичні особи фінансують в середньому 4–5%, а в деяких країнах (Австралія, Австрія, Канада, Нідерланди, Німеччина, США, Швеція) – навіть більше 10%.

Інвестиції у сферу освіти є виправданими, оскільки дають позитивний ефект: там, де вони значні, саме ці країни лідирують за обсягами ВВП. Іншими словами, інвестиції в

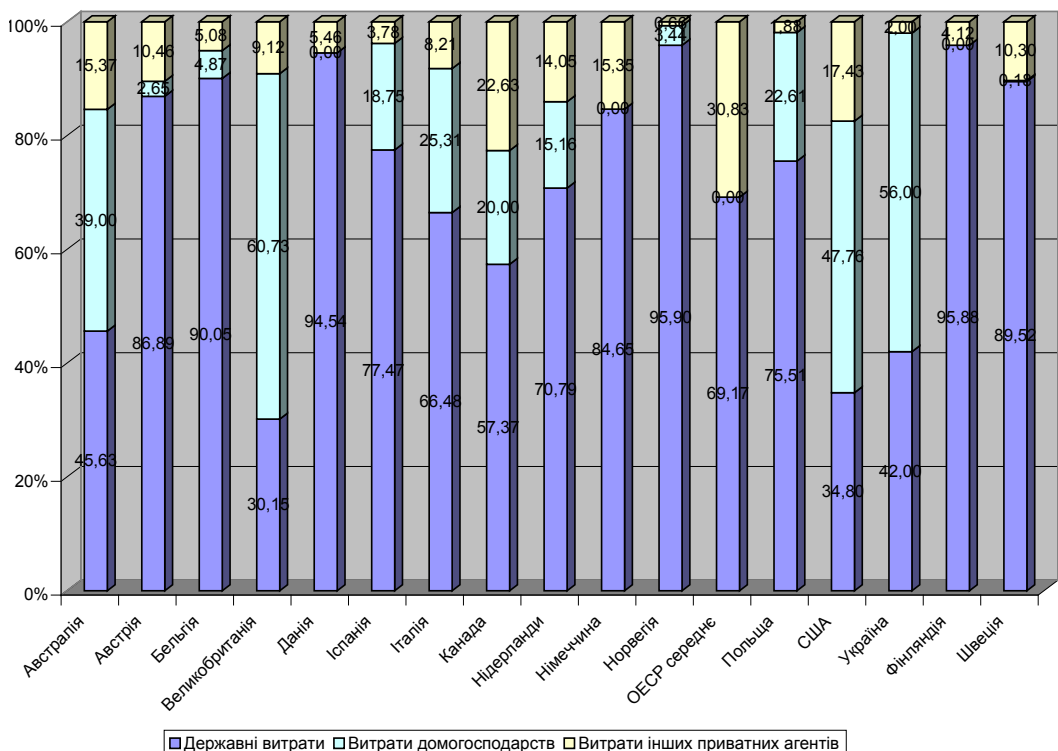

Рис. 2. Структура витрат на вищу освіту*

*Складено на основі [10,12].

освіту окуповуються як для країни, так і для окремого індивіда, а норми прибутковості є різними, про що свідчать дані табл. 2.

Аналізуючи дані табл. 2, слід відмітити, що норма прибутку від вкладень в освіту є досить високою як для держави, так і для індивідуума. В окремих випадках вона перевищує середню норму прибутку для виробничих підприємств. Такий вид інвестицій є доцільним у всіх аспектах, оскільки вони завжди приносять економічні і соціальні вигоди.

Однак, на противагу світовим тенденціям розвитку, вища освіта України сьогодні переживає важкі часи, їй як ніколи потрібна підтримка держави для подальшого розвитку. Можна виокремити кілька найактуальніших проблем, з якими сьогодні зіткнулись українські університети, що впливають на стан їхнього фінансування.

Перша група пов'язана зі сферою освіти – це надто велика кількість вищих навчальних закладів, спотворена конкуренція, відносні критерії успішності, демографічна криза, зменшення кількості студентів, вплив абітурієнтів у сусідні країни.

Сьогодні в Україні функціонують понад 800 вищих навчальних закладів. Кількість ВНЗ III-IV рівнів акредитації збільшилась із 149 у 1990/91 н. р. до 325 у 2013/14 н. р. Життєво важливим для системи вищої освіти та покращення якості освіти є оптимізація кількості вузів шляхом їх укрупнення й об'єднання. Адже, незважаючи на зростання кількості ВНЗ, кількість студентів з кожним роком зменшується, і про це свідчать дані наведені в табл. 3.

Як видно з табл. 3, в Україні вже з 2008/09 навчального року чисельність випускників вищих навчальних закладів стала значно перевищувати чисельність прийнятих на початковий курс навчання, чого раніше не спостерігалось. Також спостерігається спад показників чисельності студентів у розрахунку на 10000 населення. Така тенденція є наслідком демографічної кризи в Україні. На рис. 3 показана динаміка кількості народжених у 1990-2010 рр., де чітко видно пряму залежність між чисельністю народжених і чисельність випускників середніх шкіл через 17 років.

Таблиця 2

Норма прибутковості при здобутті особою університетського ступеня [2, 235]

Країна	Норма прибутковості, якщо особа навчалася в університеті відразу після отримання середньої освіти, %		Норма прибутковості, якщо особа здобула вищу освіту після 40 років, %	
	для держави	для особи	для держави	для особи
Бельгія	15,0	13	10,0	24,1
Великобританія	14,9	18,2	7,4	13,2
Данія	7,4	8,2	2,2	11,3
Корея	15,5	13,6	12,3	21,3
Норвегія	9,7	13,9	4,4	15,8
США	13,6	13,7	7,8	11,3
Угорщина	15,9	18,8	12,5	22,2
Фінляндія	12,4	16,3	9,7	14,7
Швейцарія	6,1	9,9	- 0,4	15,8
Швеція	6,9	8,6	2,7	9,3

Динаміка чисельності студентів у ВНЗ України [5]

Показники	Вищі навчальні заклади I-IV рівнів акредитації										
	1995 /96	2000 /01	2005 /06	2007 /08	2008 /09	2009 /10	2010 /11	2011 /12	2012 /13	2013 /14	2014 ¹ /15
Чисельність студентів, тис. осіб	1541	1931	2709	2814	2764	2599	2491	2312	2170	2053	1689,3
Прийнято, тис. осіб	396	536	672	633	539	464	521	420	441	442	361
Випущено, тис. осіб	339	422	515	603	623	642	655	627	613	576	-
Чисельність студентів у розрахунку на 10000 населення	300	392	578	606	599	566	544	507	502	476	393

¹Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

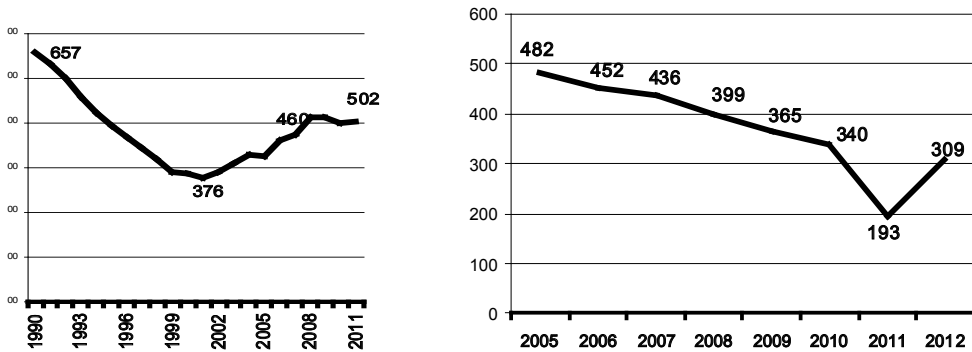

Рис. 3. Динаміка кількості народжених у 1990–2010 рр. в Україні та випускників через 17 років [5].

Якщо врахувати, що у 2015 р. до ВНЗ вступили випускники 1998 року народження, то стає очевидним, що тенденція до зменшення кількості майбутніх абітурієнтів триватиме до 2017 року.

Поряд з демографічною кризою вагомим негативним наслідком українським ВНЗ завдає вплив абітурієнтів в інші країни, у 2013/2014 н. р. – це Польща, Німеччина, Росія, США, Чехія, Італія, Іспанія, Франція, Канада, Австрія, Великобританія.

Як бачимо з табл. 4, кількість студентів-українців за кордоном щороку зростає. Відповідно, Україна втрачає людський капітал, а система вищої освіти недоотримує фінансові ресурси у вигляді плати за навчання.

Друга група проблем, з якою сьогодні зустрічаються українські виші, пов'язана зі сферою науки – це відсутність комерціалізації досліджень, брак замовлень через нерозвинутий інноваційний простір. На сьогодні вітчизняна наука відірвана від реалій виробничих процесів. Лише 13,6% вітчизняних підприємств упродовж останніх двох років впроваджували інновації, всі попередні роки ця частка була ще нижчою [5].

Третя група проблем, з якими сьогодні зіткнулися заклади вищої освіти України, – це бюрократизація процесу адміністрування та широкий набір можливостей впливати на університети через маніпулювання дозволями та регуляторними процедурами.

Динаміка кількості студентів-українців за кордоном
(денна форма навчання) *

Країна	Навчальний рік				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Німеччина	8557	8818	8830	8929	9044
Росія	4236	4055	4919	4644	4644
Польща	2831	3499	4879	6321	9620
США	1716	1727	1583	1535	1490
Франція	1349	1388	1447	1482	1282
Чехія	1046	1364	1456	1647	1782
Угорщина	829	896	862	763	803
Італія	800	1043	1314	1556	1727
Австрія	739	855	926	1055	1249
Австралія	614	636	721	692	636
Іспанія	558	641	840	1114	1323
Великобританія	535	605	670	825	905
Канада	470	606	655	760	1097
Болгарія	275	296	333	367	411
Швейцарія	292	318	336	358	371
Швеція	259	254	430	419	291
Туреччина	209	198	208	232	282
Латвія	61	259	214	183	188
Фінляндія	114	123	145	180	178
Молдова	271	235	202	157	165
Білорусь	186	182	180	181	152
Нідерланди	89	83	99	100	106
Всього	26036	28081	31249	33500	37746

* Складено на основі [5,12].

Вищі навчальні заклади України є специфічним видом суб'єктів господарювання. Переважна більшість українських ВНЗ мають у користуванні сотні гектарів земельних ресурсів, гуртожитки, техніку, санаторно-курортні заклади тощо. Однак заклади освіти переважно належать до державної власності, тому всі їхні активи також є державними, відповідно існують суттєві обмеження щодо управління ними, керівництво

ВНЗ не може вільно розпоряджатися власними активами.

Всі викладені вище проблеми, з якими зіткнулися сьогодні українські вищі навчальні заклади, суттєво погіршують їх фінансове становище та призводять до занепаду вітчизняної науки й освіти. Це вимагає пошуку альтернативних шляхів і джерел фінансового забезпечення вищої освіти. І здавалося б, проблему вирішено

з прийняттям 1 липня 2014 року Закону України “Про вищу освіту”, згідно з яким всі ВНЗ України стали автономними. У Законі під автономією розуміється самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору кадрів у встановлених межах [3].

Особливої уваги заслуговують норми щодо фінансової незалежності вишів від центральних органів влади. У п. 2 ст. 32 Закону України “Про вищу освіту” визначено, що ВНЗ має право встановлювати власні форми матеріального заохочення, розпоряджатися власними надходженнями, зокрема від надання платних послуг; відкривати поточні та депозитні рахунки в банках [3].

Однак на практиці все по-іншому: зароблені вишами кошти надходять на рахунки держказначейства, яке і визначає напрямки витрачання таких коштів.

В Україні діє ціла низка законодавчих актів, які суперечать закону “Про вищу освіту” і обмежують фінансову автономію ВНЗ. Це, насамперед, Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р., який визначає, що власні надходження бюджетних установ (до яких належать вищі навчальні заклади) отримуються додатково до коштів загального фонду бюджету і включаються до спеціального фонду бюджету, а їх використання повинно бути чітко прописане в кошторисі ВНЗ. Крім того, Бюджетний кодекс забороняє створення позабюджетних фондів. Разом з тим, ст. 13 дозволяє використання власних надходжень бюджетних установ на утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ; ремонт, модернізацію чи придбання нових необоротних активів та матеріальних цінностей [1], а Постанова КМУ № 65 від 1.03.2014 р.

“Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету” [7], якою керується Державна казначейська служба України при здійсненні видатків вищими навчальними закладами, жорстко обмежує їх фінансову автономію.

Окрім того, діє Закон України від 10.04.2014 “Про здійснення державних закупівель”, який встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. Відповідно до цього Закону власні надходження ВНЗ належать до державних коштів [4]. Закон доповнює Постанова КМУ від 4.04.2001 р. № 332 “Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп’ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного і місцевих бюджетів” [6], яка чітко визначає цінові параметри здійснення закупівель вишами.

Висновки. Українським університетам сьогодні вкрай необхідна фінансова автономія, яка дозволить вирішити проблеми фінансування, і покращити якість та конкурентоспроможність вищої освіти.

З цією метою слід надати їм реальну фінансову автономію, усунувши всі протиріччя в чинному законодавстві. Вищі навчальні заклади України сьогодні відчувають гостру нестачу фінансових ресурсів, а це вимагає пошуку альтернативних шляхів та джерел їх фінансового забезпечення, а це неможливо зробити без автономії, зокрема, фінансової. Якщо держава на сьогодні не в змозі забезпечити вищі навчальні заклади достатніми фінансовими ресурсами для їх повноцінного функціонування, то повинна хоча б дозволити їм заробляти та вільно розпоряджатися власними коштами.

В процесі надання фінансової автономії вищим навчальним закладам слід осо-

бливу увагу приділити вдосконаленню їхньої діяльності:

- розмежування академічної та фінансово-господарської діяльності;
- розширення видів фінансово-економічної діяльності;
- забезпечення конкуренції у діяльності ВНЗ, опираючись на якість освітніх послуг;
- комерціалізація результатів наукових досліджень;
- розширення й удосконалення маркетингової діяльності;
- зняття обмежень щодо управління активами;
- запровадження ефективного фінансового менеджменту.

Державна фінансова політика має бути спрямована на розвиток і підтримку вищої освіти в усіх її аспектах, оскільки важливість її результативності для економіки, суспільства, добробуту нації є очевидною. Відповідно, це вимагає зусиль щодо підвищення ефективності інвестицій в освіту, які, за результатами оцінок ОЕСР, дають віддачу від 6% до 24%, залежно від країни та віку осіб, що здобувають вищу освіту.

Доцільно також ширше запроваджувати й використовувати гранти і різноманітну фінансову підтримку для студентів, стимулюючи їх до кращих результатів у навчанні, підвищуючи особисту відповідальність за участь у навчальному процесі. На жаль, в Україні активно не застосовується кредитування студентів для здобуття вищої освіти. Тому потребує вдосконалення сам механізм надання, одержання та повернення кредитів для навчання. Для підтримки талановитої студентської молоді доцільно впроваджувати премії, розмір яких доцільно переглядати за результатами кожної сесії. До фінансування вищих навчальних закладів слід перше залучати підприємства та установи, які мають потребу у підготовці відповідних спеціалістів.

Сучасну економіку справедливо можна ототожнювати з економікою знань, а в ній домінує специфічний вид капіталу – капітал, заснований на знаннях. Першочерговий вплив на людину, як носія капіталу, заснованого на знаннях, має освіта. Тому, формування такого капіталу є можливим через інвестиції в освіту, результатом яких стають наукові дослідження та інновації, що є в центрі економіки знань і двигуном довгострокового зростання.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>.
2. Длугопольський О.В. Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в епоху глобальних трансформацій : монографія / О.В. Длугопольський. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 632 с.
3. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закон України “Про здійснення державних закупівель” від 10.04.2014 р. №1197-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Постанова КМУ від 4.04.2001 р. № 332 “Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп’ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного і місцевих бюджетів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-2001-%D0%BF>.
7. Постанова КМУ від 1.03.2014 р. № 65 “Про економію державних коштів та недопущен-

ня витрат бюджету” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.

8. Стеченко Д. Інновації та якість підготовки фахівців у вищій школі / Д. Стеченко // Вища школа. – 2009. – № 1. – С. 42–48.

9. *Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe* by Thomas Estermann, Enora Bennetot Pruvot and Anna-Lena Claeys-Kulik: EUA. – 2013. – 20 p.

10. *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, OECD Publishing [Electronic resource] / Access mode : http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2014_eag-2014-en;jsessionid=1vq3qgkpmv9h.x-oecd-live-03

11. OECD (2013), *OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2013*, OECD Publishing. [Electronic resource] / Access mode : http://dx.doi.org/10.1787/sti_scoreboard-2013-en.

12. *World Bank Open Data* [Electronic resource] / Access mode : <http://data.worldbank.org/>

References

1. *Biudzhetnyj kodeks Ukrainy* [Budget Code of Ukraine] (2010, July, 8). Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>.

2. Dluhopolskyj, O.V. (2011). *Suspilnyj sektor ekonomiky i publichni finansy v epokhu hlobalnykh transformatsij*. Ternopil: Ekonomichna dumka [in Ukrainian].

3. *Zakon Ukrainy “Pro vyschu osvitu”* [The Law of Ukraine “On higher education”] (2014, July, 1). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

4. *Zakon Ukrainy “Pro zdzijsnennia derzhavnykh zakupivel”* [The Law of Ukraine “On publicprocurement”] (2014, April, 10). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>

5. *Ofitsijnyj sajт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [The official website of the state statistic

service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. *Postanova KМУ “Pro hranychni sumy vytrat na prydbannia avtomobiliv, mebliv, inshoho obladnannia ta ustatkuvannia, mobilnykh telefoniv, kompiuteriv derzhavnymy orhanamy, a takozh ustanovamy ta orhanizatsiiamy, iaki utrymuit’sia za rakhunok derzhavnoho i mistsevykh biudzhetiv”* [Resolution “On limiting the cost of purchasing cars, furniture, equipment, mobile phones, computers, public authorities and institutions, organizations that are funded from state and local budgets] (2001, April, 4). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-2001-%D0%BF>.

7. *Postanova KМУ № 65 vid 1.03.2014 r. “Pro ekonomiiu derzhavnykh koshtiv ta nedopuschenia vtrat biudzhetu”* [Resolution “On saving public money and prevent loss budget”]. (2014, March, 1). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.

8. Stechenko, D. (2009). *Innovatsii ta yakist pidhotovky fakhivtsiv u vyschij shkoli* [Innovation and quality of training in higher education]. *Vyscha shkola – Higher education*, 1, 42–48 [in Ukrainian].

9. *Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe* by Thomas Estermann, Enora Bennetot Pruvot and Anna-Lena Claeys-Kulik: EUA (2013).

10. *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, OECD Publishing. Available at: http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2014_eag-2014-en;jsessionid=1vq3qgkpmv9h.x-oecd-live-03

11. OECD (2013), *OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2013*, OECD Publishing. Available at: http://dx.doi.org/10.1787/sti_scoreboard-2013-en.

12. *World Bank Open Data*. Available at: <http://data.worldbank.org/>